

⊕ SZÖVEG ÉS KÉP: BARANOVSKY ÁDÁM

SZELLEMEK TEMPLOMA

Felhagyott helyeket kutatva sok szomorú sorsú, szebb időket látott épülettel találkozhatunk. A legtöbbször szinte teljesen kilátástalan, hogy felújítsák és újra élettel töltsék meg őket. Az egykori Bohémia területén lévő, szinte néptelen település azonban dacol az általánosítással, és egyedi elképzelésük működni látszik...

Csehország egy eldugott szegletébe, Lukovába igyekszünk. A település mintegy 40 km-re található Plzeňtől, a cseh sör otthonától a Karlovy Varyba vezető út felénél. Szántóföldekkel tarkított, dombos-vidékes vidéken autózunk. A főútról letérve csendes kis falvakon visz keresztül utunk, majd idővel a gumik alól az aszfalt is elfogy. Mégis mi ekkor kezdünk igazán örülni, mert megpillantjuk úti célunkat.

A Manětínská régió egyik legszebb fekvésű, domboldalra épült településén járunk. A környék szinte lakatlan, Lukovának is mindössze 4 fő volt a hivatalos lakossága 2011-ben. Manapság leginkább nyáron, rekreációs célból jönnek ide a látogatók, pedig a település épületei még a 20. század első felében is az itt élő közösséget szolgálták. Gyermekzsivaj volt az iskolákban, és miséket tartottak a középkorban épült Szent György-templomban. Abban a templomban, mely még most is dacol az idővel, amelyiket ma fák árnyékolnak be, és a temetőjét is vadvirágok díszítik, nem a helyiek csokrai.

A végzetes 20. század

Lukováról az első írásos emlék a 12. századból való. Ekkor Sobesláv fejedelem adományozott pénzt a településnek kolostor építésére. A történelem viszontagságai nem kímélték: Luxemburgi Zsigmond korában a johannitáktól erőszakkal vették el az itteni egyházi vagyont, de a huszita háborúk is sújtották. A település szinte teljes elnéptelenedése azonban sokkal később, a 20. században történt.

A történelmi Csehország (Bohémia) és Morvaország peremén, így Lukovában is nagyszámú

német kisebbség, szudétanémetek éltek, akik főként bajor, szász, frank és sziléziai származásúak voltak. Az 1930-as évek gazdasági válsága, valamint az eldurvult parlamenti választások kiélezték a csehszlovák politikai helyzetet. A lakosság spontán reakciói ekkor már az egyes nemzetiségi területek közbiztonságát is veszélyeztették. Ez a helyzet vezetett ahhoz, hogy az amúgy származásban, képzettségben és vagyoni helyzetben is igen vegyes német kisebbség egyenesen a nacionalista Szudétanémet Pártra

(SdP) szavazott. Hitler a Csehszlovákia feldarabolását előkészítő, 1938. szeptember 29-én aláírt müncheni egyezmény létrehozásához a Németországon kívül élő német kisebbség, a szudétanémetek helyzetét használta fel ürügyként. A német csapatok bevonulását a kisebbség kitörő örömmel fogadta, hisz ez az ott élőknek jó közbiztonságot, nyugalmat és német nyelvű helyhatósági ügyintézkést biztosított. A német közigazgatás ennek köszönhetően rendkívül gyorsan

épült ki, széles polgári támogatást élvezve. A zsidó- és szlávellenes, a cseh politikai ellenzékkel teljesen kiirtó törvényeket így igen gyorsan hajthatták végre. Ez adott alapot később, a világháború után arra, hogy a Beneš-dekrétumok értelmében a szudétanémeteket (és a magyarokat) a nemzetiszocializmus minden tettéért a „kollektív bűnösség” jegyében brutálisan elítéljék, megbélyegezzék és elüldözzék. Ennek során Luková is szinte teljesen elnéptelenedett.

Romlás és remény

A falu jelképe még ma is az a középkori, gótikus templom, melyet 1342-ben emeltek. Többször, utoljára 1800-ban építették újjá egy 1796-os tűzvész után. Utolsó rehabilitációjára 1858-ban került sor, ekkor a belsőt, az oltáron volt a hangsúly, melyet 1862-ben szenteltek fel.

A templom sorsa 1968-ban majdnem végérvényesen megpecsételődött. Ekkor ugyanis egy tetetés közben a mennyezet beszakadt. A helyiek ezt rossz ómennek tartották, és a templomot bedeszkázták, a szertartásokat inkább körülötte tartották. A helyreállításra esély sem volt. Ezen az állapoton

fordított Jakub Hadrava, a Nyugat-bohémiai Egyetem Ladislav Sutnar Design és Művészeti Karának hallgatója.

Diplomamunkaként 2014 nyarán minden hallgatónak egy romos templomot kellett keresnie, saját kiállítási helyeként. A projektek célja az volt,

hogy növeljék a plzeňi egyházmegye felújításokra fordítható forrásait.

Voltak absztrakt elképzelések is, és akadt, aki egy templom ablakait állította helyre. Ám Jakub Hadrava teljesen másképp dolgozta fel a feladatot. Szelmszobrokat telepített a lukovái templomba.

GYÓNTATÓRA VÁRVA...

A szebb időköt látott gyóntatószéken hámló festés és törött rács csak egy a sok apró részlet közül, melyet a templomban felfedezhetünk. Ezek nem a művész, hanem az idő „alkotásai” (fent)

A GYÜLEKEZET

A szószékről a teljes templombelső jól belátható. A hely először a Kilenc Szellem Templomaként került a köztudatba, azóta azonban többen is csatlakoztak a „gyülekezethez” (balra)

Szellemek segítségével

Az 1968 óta elhagyottan álló templom igen rossz állapotban volt. A berendezés java részét vagy összetörték, vagy ellopták – beleértve a festményeket és szobrokat, de még a templom harangját is. Az orgona megsérült, az óratorony és a szerkezete szintén eltűnt. A kommunista rendszer nem volt a valóság támogatója, s nemcsak ez a templom jutott ilyen sorsra...

Hadrava úgy döntött, hogy gipszszobrokat készít a padokba. Modelljei diáktársai voltak. Az első szobrot a templomban készítette, aztán rájött, hogy praktikusabb lesz lemásolni a templom egyik padját, és az iskola műtermében megalkotni a többi szellemet. Társait műanyag esőkabátba bújtatta, majd rájuk terítette a gipszbe mártott textíliákat. Egy szobor elkészítéséhez így mindössze fél óra volt szüksége normál körülmények között.

Az összkép sikere és a hírnév hatására érkezni kezdtek a támogatások: a templom felújítása jó úton halad. 2015-ben például új tetőt kapott. A kiállítás népszerűségét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy járt már itt érdeklődő Németországból, Angliából, Oroszországból csakúgy, mint Ausztráliából vagy épp Brazíliából is.

Petr Koukl, aki egy, a templomhoz közeli ház-

ban lakik, igen sokat segített a művészeknek, mind a szellemszobrok betelepítésében, mind a templom látogathatóságában. Vele lehet felvenni a kapcsolatot, ha valaki szeretné megnézni a kiállítást. Amíg fényképeztünk, Petr végtelen türelemmel várt, sőt arra is figyelt, hogy ne álljon „rossz” helyen. A kiállítás ingyen megtekinthető, de nem hinném, hogy valaki el tudna jönni úgy, hogy ne dobna be a felújítási alapba néhány koronát vagy eurót...

És hogy mit jelentenek a szellemszobrok? Jakub Hadrava szerint az alkotásban mindenki mását lát. Vannak, akiknek ezek csak halloweeni díszletek, mások szerint ennél több spiritualitást hordoznak. Néhányan úgy gondolják, hogy az installáció a kiűzött szudétanémetekre utal. Petr Koukl szerint a múlt és azon emberek lelkének emléke mindez, akik ebben az immár romos templomban vasárnapról vasárnapra a papot hallgatták.

A lukovái templom ékes példája annak, hogy egy kreatív ötlet és mindössze két ember együttműködése mekkora erővel bír. Szinte befektetett pénz nélkül, a közösség erejét felhasználva már új tetőszerkezetet kaphatott a templom. Ha a kiállítás sikere töretlen lesz, idővel a teljes felújítás is megtörténhet. ☺

AZ OLTÁR ELŐTT

Az installáció átadásakor itt még állványzattal tették biztonságosabbá a mennyezetet. A sikeres projekt kapcsán, a tetőszerkezet cseréje miatt ez már nem szükséges, így ide is be lehet sétálni (balra)

VIHARVERT ÉPÜLET

Az elhanyagolt külsejű, jobb sorsot érdemlő templom egyszer talán újra eredeti pompájában állhat majd. Történelemlétkönyvébe Jakub Hadrava és Petr Koukl neve örökérvényűen bekerült, a vendégkönyvbe pedig immár Magyarország is feliratkozott (jobbra)

TREND FM
SAJÓVÁSÁRHELYI RÁDIÓSTÁCIÓ

CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR
 A rádióban vendégünk a témáról:
BARANOVSKY ADÁM
 Korábbi műsoraink meghallgathatók:
www.trendfm.hu